

Kanttekeningen bij Doelgericht Leven (1)

(bij de prediking van 25 september 2005)

J.C. Bette

In de prediking heb ik aangegeven opmerkingen te zullen maken bij de tekst van Doelgericht Leven. Om het geheel van de boodschap met betrekking tot praktisch discipelschap steviger te onderbouwen, lijkt het mij noodzakelijk aan te geven waar het boek steken of meer dan dat laat liggen of waar in elk geval door mij andere keuzen gemaakt worden. Dit kan niet steeds in de preek, maar is naar mijn besef wel nodig in het gemeenteonderricht in bredere zin. Blijft onverlet dat de opzet van het boek een stevige aanzet geeft in het nadenken over ons persoonlijk geloof en de beleving daarvan. De onderwerpen zijn van belang: het leven is een reis naar de eeuwigheid, waarin we met Gods hulp leren ontdekken wat Zijn doel met ons persoonlijke leven is. Er is een enorm heldere inzet: het gaat om God wanneer je de zin van je leven wilt ontdekken. Het gaat in het (geloofs)leven van God uit en een christen leeft naar Hem toe: u moet beginnen bij God, doorgaan met God en bij Hem uitkomen! Doelgericht Leven (D.L.) wijst ons op de noodzaak van openbaring van Gods kant, dus wat Hij over ons leven te zeggen heeft, om tot betekenis en doel in je bestaan te komen. Samengevat: doelgericht leven is leven tot eer van God, als kind van God voor het aangezicht van onze hemelse Vader, op weg naar het Vaderhuis. Uw leven is een reis met een doel en daarom hebben we ons voortdurend voor te bereiden op onze bestemming. Heldere, bijbelse taal. De grote lijn van het boek is positief en opbouwend: zo met je leven bezig zijn dat God het doel ervan is (of meer en meer wordt) en dat je leven als discipel van Jezus uit heldere daden gevormd wordt.

Met eigen woorden

Het onderwerp waarover het in D.L. gaat, is discipelschap. Het geeft een belangrijk beeld over dat, waar het in de geloofspraktijk op aan komt. Ik geef mijn zicht op discipelschap met eigen woorden weer: doelgericht christenleven is leven met God, leven tot eer en verheerlijking van God, leven uit de genade van God, leven door het geloof in Jezus Christus, leven uit de kracht van de Heilige Geest. Daarbij gaat het bij geloofsverdieping en heiliging over ons die geloven en in het bijzonder over de noodzaak dat ons geloof een concrete gestalte aanneemt en verankerd is in het dagelijkse leven. Het gaat er voor ons om dat het heil van Jezus niet vaag blijft, in de zondagse lucht blijft hangen, maar onze persoonlijkheid vormt, ons karakter en de levensstijl. Volgeling van Jezus zijn is meer en meer op God betrokken raken en leven met een helder doel voor ogen: de uitwerking van Gods heil en heling in ons leven. Deze levensheiliging is geen louter menselijke daad. Het is de inwerking van Gods Geest in onze geest, in onze wil, ons verlangen en gevoelen. Christelijk geloven is gehoorzaam leven in afhankelijkheid van God, het is meer dan een levensbeschouwing, meer dan een ervaring. Wie in God gelooft heeft als opdracht de Here bovenal lief te hebben en de naaste als zichzelf. Hij immers heeft ons bekend gemaakt wat goed is en wat de Here van ons vraagt is niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en nederig te wandelen met God (Micha 6:8). De praktijk van zo'n leven van geestelijke groei en discipelschap is een doelgericht leven op weg naar Gods grote toekomst.

De praktijk van het geloof

Daarbij kiest het boek voor een zeer persoonlijke insteek. Het begint allemaal bij God, maar in het boek gaat het daarna, ook in de gekozen titels van de onderwerpen per dag, wel heel erg om onszelf. De menselijke daden komen daardoor heel erg centraal te staan. Wanneer het over de praktijk van het geloof gaat, is dat voor een deel begrijpelijk. Geloof en leven zijn

nauw op elkaar betrokken. Het geloof wordt geleefd. Voor ieder van ons heeft het geloof een menselijke maat en een persoonlijk gezicht. Het geloof mengt zich (als het goed is) in het alledaagse leven en omgekeerd werkt het leven in op het geloof. Soms dagen onze levenservaringen het geloof uit en op andere momenten helpt het geloof ons weer om het vol te houden in het leven. Zo is er een dynamische betrekking tussen ons dagelijkse leven en ons geloofsleven. Maar het christelijke geloof laat zich niet terugbrengen tot menselijke daden. Er is een betrekking op God, op wat Hij voor en in ons doet en de wijze waarop wij op Hem reageren. Daarom is het bij het nadenken over discipelschap van belang zowel te kijken naar de geloofsdaad van de mens als naar de goddelijke werkzaamheid in het leven van een mens. Deze twee polen kunnen we niet van elkaar losmaken en ook niet onevenwichtig versmallen door teveel nadruk op bijvoorbeeld de menselijke activiteit te leggen. In onze moderne samenleving roept de pool van Gods werk in ons de meeste vragen op. Wat moet je je daar bij voorstellen? Maar het gaat in het christelijk leven niet alleen om de geloofspraktijk, maar even zo goed om de geloofsleer! En dat mist op punten bij het boek Doelgericht Leven. Ons christelijk leven ofwel ons leven in/door de Geest gaat niet op in de dimensie van onze geloofsdaden. Geleefd geloof is wel degelijk ook door God in ons bewerkt geloof. Op welke wijze de Heilige Geest op ons menselijk leven inwerkt heb ik elders getracht uit de Schrift uit te leggen, zie mijn boekje 'Christelijk Leven' over dagelijks leven in toewijding en afhankelijkheid. Doelgericht Leven benadrukt heel sterk de toewijding, maar mist duidelijk op het punt van de afhankelijkheid. De dagtitels in het boek getuigen van een grote zelfwerkzaamheid. Ik mis de onderbouwing voor de geloofspraktijk, namelijk over wat God in Christus voor ons heeft volbracht en wat Hij door zijn Geest in en aan ons wil bewerken! Ik beschouw het geloof als een levendige betrekking, als een relatie met God. Dat betekent dat we zowel het menselijk als het goddelijke aandeel in die betrekking onder ogen moeten nemen. We spreken juist vanwege het omgaan met die goddelijke werkelijkheid in termen van ontmoeting, van levensgemeenschap, van verhouding en omgang met God. De Bijbel gaat ons erin voor in die relatie de Heilige Geest een grote plaats toe te kennen. Die plaats voor de Geest mis in in het boek Doelgericht Leven waardoor het m.i. te menselijk dreigt te worden, te eenzijdig. Het is inderdaad zo: God is degene die ons roept en verlost, maar juist in die reagerende ontmoeting met God leert een mens zichzelf kennen. In het bijzonder ook in zijn tegendraadsheid ten opzichte van het nieuwe leven dat God aanbiedt. Juist wanneer het gaat om de vernieuwing van de mens, en dat is toch het blikveld van Doelgericht Leven, wordt het heil ons niet alleen geopenbaard, maar krijgt dat ook gestalte in ons dagelijks leven. En dat niet alleen door onze daadkracht, maar zeker door de inwonende Geest die ons voor Gods werk nuttig en bruikbaar maakt. Deze inwerking van het Heilige in onze menselijke geest waardoor wij het alledaagse naar Zijn wil uitwerken, wordt in dit boek gemist, waardoor het ondanks het beweerde tegendeel toch meer dan nodig op een zelfhulp boek lijkt.

Opmerkelijke zinnen

De introductie van het boek onder het kopje 'Een reis met een doel' is erg propagandistisch beschreven en roept daardoor vragen op. Teveel nadruk op de kwaliteiten van het boek vooraf roept bij de nadenkende lezer zeker de vraag op of het niet wat te versimpeld wordt allemaal. Een voorbeeld: 'Aan het eind van deze reis (de 40 dagen met D.L.) zult u weten wat Gods doel met uw leven is... u zult begrijpen hoe alle stukjes uit uw leven in elkaar passen.' Het laatste deel van deze zin is gewoon een veel te hoog gegrepen pretentie. Wie zal alle levenstukjes begrijpen? Moet je dat willen? Alle stukjes van mijn leven, er is er maar Eén die ze kent. Even verder: 'de komende veertig dagen zullen uw leven totaal veranderen.' Het is allemaal te totaal, te omvattend en te stellig geschreven. De bijbelse geschiedenis leert ons dat de levens van de genoemde gelovigen niet zo totaal geestelijk en kwalitatief veranderd waren, dat ze niet open stonden voor grote en zelfs grove zonden! Het klinkt, zeker aan het begin van een boek, allemaal wat te aanmatigend: levensverandering is in Gods hand en niet louter door

ons te bewerken. Vreemd genoeg vind je op pagina 11 onder de vraag ‘Om over na te denken’ en onder het kopje ‘Discussievragen’ dan weer heel nuchtere taal. Onder het kopje ‘Ik bid voor u’ echter gaat het opeens om een ‘fantastisch gevoel van hoop, energie en blijdschap’. Blijdschap is een belangrijk gevoel, maar of hoop en energie daaronder vallen? Het daarbij voorspellen van fantastische dingen die de mensen welke de overeenkomst tekenen zullen overkomen, is wat mij betreft volkomen misplaatst. De lezers zijn geen kinderen die naar een pretpark willen en juichende vooruitzichten voorgeschoteld moeten krijgen. Het leven is niet zo juichend... Dat je in het systeem geen enkele dag mag overslaan, komt mij nogal wettisch over, of positief methodistisch op zijn best. De eerste woorden van de overeenkomst luiden: ‘Met Gods hulp zal ik...’. Gelukkig is de afhankelijkheid van Gods hulp uitgesproken, maar ‘verwacht ik’ komt mij zuiverder en voorzichtiger voor.

De vreemde parafrase van Efeziërs 1:11

Mijn uitleg van genoemde tekst is de volgende (zoals wij schreven in de Studiebijbel), en legt u deze eens naast wat er als parafrase van dit bijbelwoord op pag. 19 in het boek D.L. staat:

‘In het plan om alle dingen onder Christus samen te vatten, nemen de gelovigen een speciale plaats in. De Israëlieten hadden het land Kanaän tot een erfelijk bezit (vgl. Deut.4:21,38); zo hebben ook de gelovigen een erfdeel ontvangen. Deze erfenis is ‘in Christus’, d.w.z. de gelovigen hebben door hun geloofsverbondenheid met Christus daar reeds deel aan (zie comm. vs.13,14). Wanneer Christus in heerlijkheid verschijnt, zullen zij hun volledige erfenis in ontvangst nemen (Col.3:4). Deze erfenis bestaat uit het eeuwige leven in al zijn rijkdom en volheid (vgl. 1:18; Col.1:12; 1 Petr.1:4). God heeft de gelovigen al voordat Hij de wereld schiep (vs.4,5) bestemd voor het ontvangen van deze heerlijkheid (vgl. Rom.8:29,30). Opnieuw gebruikt Paulus het woord *thelēma* (wil, vs.5,9). Datgene wat Hij heeft besloten (*boulē*, besluit), voert Hij met kracht uit.’ Tot zover citaat uit de Studiebijbel.

Conclusie: Nergens is toch uit op te maken dat God ons ontworpen heeft om een glorieus leven te leiden? Wat te denken van gelovige gehandicapten of gelovigen die geen glorieus, maar een zwaar beproefd leven leiden. Of zouden we het glorieuze leven als het hemelse leven moeten vertalen, het eeuwige leven in al zijn rijkdom en volheid? Maar dat past toch niet bij de eerste zin: ontdekken wie we zijn en waarvoor we leven? Zo’n parafrase zet je gemakkelijk op het verkeerde been, waardoor de nadruk niet op Gods werk in Christus ten behoeve van ons komt te liggen, maar door de nadruk op de mens als een soort lofprijzing op wie en wat de mens is. Daarbij wreekt zich hier het gemis aan verduidelijking door te vermelden wat de insteek is van het begin van deze brief van Paulus. Daar blijkt namelijk dat hij aan gelovigen schrijft! Terwijl de parafrase van D.L. stelt dat God zijn grote doel met (n.b.) *alles en iedereen* aan het verwezenlijken is. Er is zo totaal geen onderscheid meer tussen gelovigen en ongelovigen en dat is bepaald geen bijbelse taal! Laat ik het samenvatten: Ef.1:3-14 is één grote lofprijzing op de daden van de drie-enige God, God de Vader, de Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest. Het gaat hier in een jubel om de genadige daden van Gods vrije verkiezing (vs.5) Het gaat vooral om de verlossingsdaden van Christus aan de gelovigen, waardoor zij *in Christus* zijn. De herhaalde woorden ‘in Christus’ en ‘in Hem’ geven als trefwoorden de nadruk aan: alleen door Zijn bloed zijn wij tot erfdeel van God gemaakt. Niet door eigen verdienste of goede werken! Gods genadige wonder aan het leven van wie gelooft staat hier centraal. Het boek D.L. neigt ernaar de werken van de mens zoveel op de voorgrond te stellen, dat de mens met zijn goede werken in het middelpunt komt te staan. Dat in geen bijbels evenwicht! In het boek wordt node de benadrukte grondslag voor onze geloofspraktijk gemist: het werk van Christus, dat Hij zijn leven gegeven heeft als losprijs voor onze levens. Jezus onderging vrijwillig Gods toorn en straf om ons die geloven vrij te maken van de macht van de zonde! Het is zeker niet zo dat Warren het werk van Christus en de Geest helemaal weglaat. Maar de bijzonder grote nadruk ligt zo op de (werkzaamheid van de) mens, dat de verhouding geheel verstoord raakt en niet de nadruk van de Bijbel bevestigt.

Levensvernieuwing

De tekst van D.L. gaat voor het overgrote deel uit van het feit dat wie dit boek leest een wedergeboren gelovige is, die Jezus Christus als Heer kent en min of meer volgt. De nadruk ligt dan op het verhelderen, verbeteren en op koers brengen van de kwaliteit van het christenleven. De moeite daarbij is dat het werkelijke omslagpunt dat noodzakelijk is om door de Geest uit het geloof te kunnen leven of om er ook maar iets van te begrijpen, de bekering en wedergeboorte, het vernieuwende werk van de Geest aan het hart, weinig of niet genoemd wordt. Daardoor ontstaat de vreemde situatie dat mensen die niet werkelijk tot geloof gekomen zijn en met D.L. aan het werk gaan zonder dat ze het weten opgeroepen worden tot (de uiterlijkheid van) geloofsdaden die je pas kunt uitwerken wanneer je een kind van God geworden bent. Wie opgeroepen wordt God te loven en te prijzen en te aanbidden, maar geen werkelijke relatie met de Here heeft, doet wanneer hij of zij ingaat op de oproep toch vreemde dingen. Vooral in de eerste hoofdstukken, als het erom gaat wie we zijn, heerst er een onplezierige vaagte omdat alsmaar niet duidelijk wordt dat het meeste van wat gezegd wordt alleen maar tegen gelovigen gesproken kan worden. Zo is het echter niet voor ieder die dit boek gaat lezen en ook niet in de christelijke samenkomsten. Er zijn meestal ook zoekenden in de gemeente, mensen die op weg zijn, maar nog geen persoonlijk leven met God kennen. Ik weet wel dat dit onderwerp onder doel 1 dag 11 in zekere zin en wel erg populair genoemd wordt (vriendschap met God, en gelukkig ook: overgave), maar niet toegespitst op de misère dat ieder mens zonder Gods ingrijpen het levensdoel zal missen, op het kennen van de geestelijke doodstaat voor God en je eigen zondesschuld (Joh.3:16-21; Rom.1,2 en 3:11,12 en 23). Je kunt m.i. niet spreken over toewijding wanneer je niet eerst gesproken hebt over redding, vergeving, vrijspraak en vervulling. Doelgericht Leven wil ons voorbereiden op de eeuwigheid, maar die soort van leven zullen we slechts uit genade uit Jezus hand ontvangen wanneer we ertoe mogen komen onze zonde aan Hem te belijden, onze opstand aan Hem uitleveren, onze weerstand tegen zijn heerschappij opgeven en leren van Zijn liefde alleen te leven.

Doelgericht leven

De komst van Jezus Christus is volgens de Bijbel de ultieme reactie van God op de zonde van de mens. Daardoor kan je pas werkelijk van genade spreken wanneer het staat in tegenstelling tot het erkennen van de eigen zonde. De radicaliteit van Gods genade (Eén voor allen) staat tegenover de radicaliteit van de zonde als schuld van de mensen (allen in Adam; Gen.3). Het verschijnsel van het kwaad, het tekort en de ernst van de zonde vormt nu juist de oorzaak van het feit dat de mensheid zijn oorspronkelijke doel mist. Het mensenleven is geen heerlijke harmonie meer, maar geschonden en ontwricht. Wanneer wij over doelgericht leven nadenken kan dat mijns inziens niet zonder stil te staan bij de oorzaak van de basaal menselijke doelloosheid. Dat is de manier waarop de apostel Paulus er in zijn brief aan de Romeinen (hfdst.1-3) over spreekt: alle mensen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God. Dat is ons aller negatieve uitgangspunt, of we het geloven of niet en of we het willen of niet, dit is Gods oordeel over het menselijk geslacht. Daarin dragen wij gewild of ongewild verantwoordelijkheid: wij zijn aansprakelijk. Tegenover deze ondoorgroendelijke diepte van de menselijke schuld, persoonlijk en gemeenschappelijk, stelt God nu de verlossing door Zijn genade. De boodschap van Gods liefde in Jezus is Zijn tegenbeweging met betrekking tot de onvoorstelbare devaluatie van de mens. Jezus zelf is de tweede Adam waardoor wij die geloven in Christus een nieuwe schepping geworden zijn. Voor wie nadenkt over doelgericht christenleven zijn dit noties die niet gemist kunnen worden. De zonde behoort echter niet tot het geschapen zijn, maar is erbij gekomen, is secundair. Daarom kunnen we er ook van verlost worden. Het evangelie van Jezus Christus is Gods zonnigste antwoord op de grootst mogelijke somberte. Door God allen zijn wij in staat ons levensdoel weer te bereiken! S.D.G.